

UN FRAGMENT DE TEZAU MONETAR DIN EPOCA ROMANĂ DE LA CRAIOVA – METRO ȘI ALTE MONEDE ROMANE IMPERIALE DESCOPERITE ÎN DOLJ

Toma RĂDULESCU*

Abstract: The article deals with coin hoard unearthed in the Craiova Dolj District, dated before and after the roman conquest. The repertoire consists in 10 hoards silver denarii and antoninianus form this hoard, issued by emperors Traianus, Septimius Severus, Iulia Domna, Diadumenianus, Elagabalus, Maximinus Trax, Gordianus III. Apart from the 13 unpublished isolated coins. Author offers informations regarding thirteen coins roman imperial unearthed in Dolj District.

Keywords: Roman, imperial denarius, antoninianus, hoard, Craiova – „Metro”, sestertius, dupondius, Craiova, Bulzești, Drănic, Ostroveni, Risipiți, Sălcuța, Dolj.

Dacă pentru zona câmpiei oltene, adică sudul județelor Mehedinți, Dolj și mai ales fostul Romanați, azi în parte în județul Olt, au fost prezentate numeroase descoperiri monetare din epoca romană, unele dintre acestea adevărate monografii din care amintim cele dedicate Sucidavei,¹ Orlei,² Romulei³ din județul Olt sau

---

* doctor în istorie, muzeograf, Muzeul Olteniei.

¹ Dumitru Tudor, *Sucidava II, Seconde (1937) et troisième (1940) campagnes de fouilles dans la forteresse de Celei (département de Romanați), Dacia*, 7 – 8, 1937 – 1940, pp. 359-400; Idem, *Monede roamane din Sucidava*, „Arhivele Olteniei”, 21, 1942, pp. 119-124; Idem, *Trei tezaurer monetare găsite la Celei*, „Cronica numismatică și arheologică”, 16, 1942, p. 29; Idem, *Unele monete barbare de bronz dintr-un tezaur de monete romane din sec. IV d. Chr. găsit la Celei*, „Cronica numismatică și arheologică”, 19, 1945, p. 60; Idem, *Orașe, târguri și sate din Dacia romană*, Buc., 1968; Bucur Mitrea, *Câteva monede romane imperiale, grecești și bizantine descoperite în împrejurimile Celeiului*, „Studii și cercetări de numismatică”, 4, 1968, pp. 393-396; Idem, *Un tezaur monetar restituit Sucidavei*, „Studii și cercetări de istorie veche și arheologie”, 1979, 1, pp. 63-77; Octavian Toropu, Eugen Nicolescu, *Un tezaur de monede romane imperiale descoperit la Sucidava*, Centru de istorie, filologie, etnografie”, Craiova, 1968, p. 23; Gheorghe Poenaru Bordea, Vasile Barbu, *Contribution à l'histoire du Bas-Empire Romain à la lumière des deux trésors monétaires des IVe – Ve siècles, découverts à Celeiu*, Dacia, NS, 14, 1970, pp. 251 – 295; Octavian Toropu, *Noi contribuții privitoare la podul lui Constantin cel Mare peste Dunăre*, „Analele Universității Craiova”, 1, 1972, pp. 20-32; Vasile Barbu, *Fortăreața romano-bizantină de la Sucidava în lumina cercetărilor din sectorul sud-est*, „Studii și cercetări de istorie veche și arheologie”, 24, 1973, nr. 1, pp. 27-55; Carmen Maria Petolescu, *Notă asupra unei monede romane de la Sucidava*, *Cercetări numismatice*, II, 1979,

pentru Gârla Mare⁴ și Hinova⁵– Mehedinți, pentru partea nordică a acestora informațiile sunt mai lacunare, determinate de o insuficientă cercetare sistematică a

---

pp. 39-40; Gheorghe Poenaru Bordea, *Descoperirile monetare din cetățuia romano-bizantină de la Sucidava, cu privire specială asupra perioadei 260-328 – Campaniile 1966-1971*, SCN, 6, 1975, pp.69-106; Idem, *Monedele descoperite în necropola Sucidavei în campania a XX-a (1968)*, „Materiale și cercetări arheologice”, 10, 1978, pp. 141-146; Idem, *Monede din vremea Imperiului roman din colecția școlii din cartierul Celeiu al orașului Corabia, jud. Olt*, SCN, 12, 1998, pp. 41-81.

² Iudita Wincler, Constantin Băloi, *Circulația monetară în așezările antice pe teritoriul comunei Orlea*, Acta Musei Napocensis, 8, 1971, pp. 161-172 și 10, 1973, pp.181-212; Dumitru Tudor, *Oltenia romană*, ediția a II-a, pp.14, 18, 23, 26, 33,79, 80, 81, 83, 92, 95, 100, 174, 178, 288, 300, 308, 309, 321, 425, 583; Toma Rădulescu, Denissa-Liliana Guțică-Florescu, *Monede romane imperiale inedite din colecția Muzeului Olteniei, „Muzeul Oltului”*, 1, Slatina, 2011, pp. 116-118.

³ Cezar Bolliac, *Excursiune arheologică din anullu 1869*, Buc., 1869, p. 36; Bucur Mitrea, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines sur le territoire de la République Populaire Roumaine*, Dacia NS, 7, 1963, p. 596 nr. 37; Ibidem, *Découvertes récentes et plus anciennes de monnaies antiques et byzantines en Roumanie*, Dacia NS, 12, 1968, p. 456 nr. 71; 13, 1969, p. 548, nr. 54-55; 16, 1972, p. 371, nr. 81; 21, 1977, p. 379, nr. 91; 22, 1978, p. 266, nr. 69; 32, 1979, p. 374, nr. 78; 32, 1988, p. 218, nr.29; 37, 1993, p.315, nr.60; Emanuel Petac, *Monede romane și grecești imperiale descoperite la Reșca (com. Dobrosloveni, jud. Olt)*, BSNR, XC-XCI, 1996-1997, Editura Academiei Române, 2002, pp. 259-262; Emanuel Petac, Mihaela Blasko, *Un lot de monede romane imperiale și grecești coloniale provenite de la Reșca, com. Dobrosloveni, jud. Olt*, în *Al XIV-lea Simpozion Național de Numismatică*, Tulcea, 16-18 mai 1997, Tulcea, 1997, p. 80; Adrian Popescu, *Multiplu de aur de la Constantin cel Mare găsit în sudul Daciei*, BSNR, XCII-XCVII, 1998-2003, Editura Academiei Române, Buc., 2003, pp.379-382; Octavian Toropu, *Romanitatea târzie și stră-românii în Dacia traiană sud-carpatică (sec.III-XI)*, Editura „Scrișul Românesc”, Craiova, 1976, p.215; Cristian M. Vlădescu, *Fortificațiile romane din Dacia Inferior*, Buc., 1986, p. 31; Corneliu Mărgărit Tătulea, *Romula-Malva*, Buc., 1994, p.9; Aurică Smaranda, *Monede din epoca romană descoperite la Tomis și Romula*, BSNR, LXXX-LXXXV, 1986-1991, Editura Academie Române, 1992, pp.273-274; Gheorghe Popilian, Ștefan Chițu, M. Vasilescu, *Săpăturile arheologice de la Romula, Materiale și cercetări arheologice*, XIV, Tulcea, 1980, p.352; Ibidem, Brașov, 1981, XV, Buc., 1983, p.324; Idem, *Villa Suburbana de la Romula, jud. Olt*, 1993, partea I, Editura Academiei Române, p. 231; Gheorghe Poenaru-Bordea, Mihail Zahariade, *Noi materiale arheologice din Romula*, „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, 13, 1980, pp. 114-115, nr. 1-15; Gheorghe Popilian, *Câteva considerații asupra necropolei de sud-est a Romulei*, „Arhivele Olteniei”, 5, 1986, pp. 90 și 93; Cristaian N. Vlădescu, Gheorghe Poenaru Bordea, *Complexul de fortificații de la Romula în cadrul sistemului defensiv roman de pe Limes Alutans*, „Studii și materiale de muzeografie și istorie militară”, 10, 1977, p.2; Toma Rădulescu, Denissa-Liliana Guțică-Florescu, *op. cit.*, p. 118-120.

⁴ Ernest Oberländer-Târnoveanu, *Monedele descoperite în complexul arheologic roman din secolele II-III, de la Gârla Mare (com. Gârla Mare, jud. Mehedinți)– Un studiu de caz asupra economiei monetare în spațiul rural al provinciei Dacia*, „Cercetări numismatice”, XIV, Buc. 2008, pp. 243-271; Constantin Preda, *Tezaurul de epocă romană descoperit la Gârla Mare (jud. Mehedinți)*, „Historica”, 3, Craiova, 1974, pp. 67-92.

colecțiilor numismatice publice și private și nu în ultimul rând de poziția ceva mai periferică față de principalele drumuri romane, la care mai adăugăm dispariția mai ales după 1989 a unor monede din muzeele sătești și colecțiile unor școli.

În studiul de față ne propunem să începem o cât mai exactă prezentare a cât mai multe descoperiri monetare din epoca stăpânirii romane pornind de la colecțiile numismatice publice, completate cu alte descoperiri întâmplătoare prezentate spre identificare de diverse persoane.

Un caz fericit este cel conferit de un craiovean la începutul lunii mai 2012 care mi-a pus la dispoziție spre identificare un număr de 10 monede romane imperiale salvate de la un grup de muncitori care lucrau cu câteva zile mai înainte la un gard pentru o vilă recent ridicată în zona de nord-est a orașului, la punctul „Metro” situat în imediata vecinătate a drumului european ce leagă Craiova de București. Pentru arealul Craiovei istorice această descoperire se adaugă unei alteia de prin anul 1930 din imediata apropiere a castrului roman Pelendava, dar pe malul stâng al Jiului la circa 400 m distanță, dar care se pare că aparținea altui grup de tezaure (au fost văzute circa 25-30 denari de argint emisiuni Vespasianus, Traianus, Antoninus Pius, Septimius Severus, Aquilia Severa și Severus Alexander)⁶. Din analiza acestor monede, precum și din relatările persoanei amintite mai sus, rezultă că a fost descoperit întâmplător un consistent tezaur monetar roman din epoca imperială într-un vas asemănător cu cele în care s-au păstrat două din tezaurele romane imperiale romane de la Bârca-Dolj, dar care a fost distrus.

Cele 10 monede romane sunt 8 denari, un antoninian, și care sunt în perfectă stare de conservare, la care adăugăm un denar subaerat sau fourrée, emisiune din timpul domniei împăratului Elagabalus. Semnalăm prezența unui denar destul de rar, emisiune pentru Diadumenianus a împăratului Macrinus⁷. În general, denarii pentru Diadumenianus sunt mai rar întâlniți în alte tezaure contemporane parțial recuperate, dar mai ales în cele recuperate aproape în totalitate cum sunt tezaurele Bârca III⁸ sau Gruia – Mehedinți⁹. Despre problema dinarilor subaerați în Oltenia s-au ocupat numeroși numismați dintre care amintim în primul rând pe Dumitru Tudor, apoi Gheorghe Poenaru-Bordea, Iudita Wincler, Constantin Preda, Gheorghe Popilian, Onoriu Stoica, Ion Stângă și alții. Existența unui denar subaerat nu ne surprinde cu nimic deoarece sunt semnalate frecvent mai ales în descoperiri izolate, dar și în cadrul

---

⁵ Mișu Davidescu, Ion Stângă, *Monedele din castelul roman târziu de la Hinova, Drobeta, VI, Drobeta– Turnu Severin*, 1985, pp. 75-102.

⁶ Onoriu Stoica, *Câteva descoperiri monetare în Oltenia*, Buletin informativ, Societatea Numismatică Română, secțiunea Craiova, 1, Craiova, 1975, p. 20, nr. IX.

⁷ Asupra rarității acestei emisiuni vezi David R. Sear, *Roman Coins and Their Values*, vol. II, London, 2002, p. 594, nr. 7449.

⁸ Toma Rădulescu, Corneliu Mărgărit Tăulea, *Al treilea tezaur de monede romane imperiale descoperite la Bârca – Dolj*, „Oltenia”. Studii și comunicări. Istorie-arheologie, vol. I, s.n., 1990-1995, Craiova, 1998, p. 90, nr. 658-660 exemplare identice cu cel de aici, și nr. 661.

⁹ Gheorghe Popilian, Mișu Davidescu, *Tezaurul de monede romane imperiale descoperit la Gruia (jud. Mehedinți)*, „Drobeta”, X, Drobeta Turnu Severin, 2000, p. 81, nr. 540 – exemplar identic cu cel prezentat de noi.

unor tezaure, fiind executate probabil tot în atelierele oficiale de la Roma și care erau greu depistabile atunci când erau introduse în circulație și când se simțea pe plan central lipsa de metal prețios în raport cu numărul de monede dintr-aceleași serii care urmau să satisfacă nevoile armatei și ale administrației. Recent Ernest Oberländer-Târnoveanu, fără a respinge total ipotezele privind realizarea monedelor subaerate, consideră că „toate monedele placate erau inițial acoperite cu un înveliș de metal ușor fuzibil, staniu sau plumb, care avea rolul să asigure aderarea temeinică a foliei de argint la nucleul de cupru sau billon, la temperaturi rezonabile”¹⁰. Faptul că fragmentul de tezaur se încheie cu un denar și antoninian de la Gordianus III de același tip ne poate permite să considerăm că în ansamblu tezaurul de la Craiova ar fi putut să aibă în componența sa mai multe emisiuni de denari și antoninieni ale împăratului amintit mai sus. În sfârșit considerăm că principalii emitenți, desigur cu excepția lui Traian, sunt reprezentați și în cazul de față, urmând ca eventuale completări ale acestei descoperiri să confirme sau să infirme supozițiile noastre.

Faptul că cele 10 monede sunt eșalonate pe o perioadă relativ lungă, adică de la Traian (103-111 d. Hr.) până la Gordianus III (241-243) ne îndreptățește să considerăm că tezaurul a fost consistent, așa cum o arată componența altor tezaure contemporane și consistente la care primul emitent în ordine cronologică este mai recent. Amintim printre altele tezaurul de la Gruia – Mehedinți din care s-au recuperat 1508 monede, care debutează cu un denar de la Vespasian și se încheie cu antoninieni de la Gordian III¹¹, al doilea tezaur de la Bârca – Dolj alcătuit din 315 monede care debutează cu un denar de la Marc Aureliu (171 d. Hr.) și se încheie cu doi antoninieni Gordianus III (243-244 d. Hr.)¹², tezaurul de la Dăbuleni-Dolj (139 monede) din aria Sucidavei din care cea mai veche este un denar din timpul lui Titus (79-80 d. Hr.) și se sfârșește cu un denar de la Maximinus Thrax (235-236 d.Hr.)¹³, tezaurul de la Drăgășani – Vâlcea – 155 monede eșalonate între domniile lui Vespasian și Gordianus III¹⁴. Excepție poate fi considerat tezaurul descoperit la Sâmburești – Olt, care a fost recuperat în bună parte (4138 denari și antoninieni emisiuni de la Vitellius la Gordianus III)¹⁵, dar

---

¹⁰ Ernest Oberländer-Târnoveanu, *op. cit.*, p. 253.

¹¹ Ibidem, pp. 69-104; Toma Rădulescu, Denissa-Liliana Guțică-Florescu, *op. cit.*, pp. 115-116 unde sunt prezentate pe lângă cele 1501 monede păstrate la Muzeul „Porților de Fier”, alte 7 exemplare din colecțiile Muzeului Olteniei.

¹² Constantin Preda, *Tezaurul monetar de la Bârca (jud. Dolj) și unele probleme privind atacurile carpile din anii 242 și 245 din Dacia romană*, SCN, IV, 1968, pp. 176-184.

¹³ Toma Rădulescu, *Un nou lot din tezaurul de denari imperiali romani descoperit la Dăbuleni (jutețul Dolj)*, „Monedă și comerț în sud-estul Europei”, III, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu, 2009, pp. 65-72; Toma Rădulescu, Marinela Măruntelu, *Un tezaur de denari romani imperiali din vremea împăratului Maximin Thrax descoperit la Dăbuleni-Dolj*, A.O., serie nouă, 17, Craiova, 2003, pp. 37-46..

¹⁴ Gheorghe Popilian, Emil Persu, *Tezaurul de monede romane imperiale de la Drăgășani*, BSNR, XC-XCI, 1996-1997, pp. 45-54.

¹⁵ Ioan Mitrea, Virgil Mihăilescu-Bîrlița, *Din nou despre tezaurul de la Sâmburești (jud. Olt)*, „Buletinul Societății Numismatică Române”, LXXX-LXXXV, 1986-1991, Editura Academiei Române, Buc., 1992, pp. 75-87.

nici în cazul nostru nu poate fi exclusă posibilitatea ca punctul de început al tezaurului să fi fost ante Traianus.

Conform analizelor pertinente susținute în special de numismații Emanuel Petac¹⁶ și Silviu I. Purece¹⁷ fragmentul de tezaur poate fi încadrat cu rezervele de rigoare în asemenea situații în orizontul de tezaur din timpul lui Gordianus III din anul 242, care poate fi legată de pătrunderea carpilei la sud de Dunăre în provinciile Moesia și Thracia de unde au fost respinși de armata romană a lui Gordian III care se deplasa spre Orient. O altă grupă în care ar putea fi mai bine încadrat acest fragment de tezaur ar fi cea a tezaurelor cu cele mai recente emisiuni din anii 243-244.¹⁸ Amintim o serie de tezaur ascunse în timpul lui Gordianus III din zona Olteniei: Sâmburești – Olt¹⁹, Caracal – Olt²⁰, Vârtopu – Dolj²¹, Dobridor, com. Moțaței – Dolj²², Bârca – Dolj²³, Pârșani – Dolj, localitate situată la distanță mică de tezaurul nostru²⁴, Bălești – Gorj²⁵, Peșteana – Vulcan, com. Ciuperceni – Gorj²⁶, Gruia – Mehedinți²⁷, Drăgășani – Vâlcea²⁸. Motivul real al ascunderii tezaurului roman din zona Craiovei poate fi legat de

---

¹⁶ Emanuel Petac, *Considerații cu privire la data finală a tezaurelor monetare îngropate la mijlocul sec. III p.Chr. în Dacia romană de la sud de Carpați*, SCN, 12, Editura Academiei Române, Buc., 1998, pp. 27-40.

¹⁷ Silviu I. Purece, *Orizonturile de tezaur din zona de sud a provinciei Dacia-discuții și ipoteze „Monedă și comerț în sud-estul Europei”*, II, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu, 2008, pp. 97-100. Un fragment de tezaur alcătuit din 10 denari romani imperiali a fost descoperit la Drăgășani dar probabil îngropat la începutul domniei lui Severus Alexander așa cum se poate remarca din componența sa (vezi Ibidem, *A roman group of coins from Vâlcea County Museum*, în Acta TSV, 2006, pp. 183-192.

¹⁸ Asupra tezaurelor tip Gordian III vezi tabelele nr. 2a-c la E. Petac, *op. cit.*, pp. 28-29 unde am încadrat și acest fragment de tezaur.

¹⁹ Ion Mitrea, V. Mihăilescu-Bârliba, *Din nou despre tezaurul de la Sâmburești (jud. Olt)*, BSNR, LXXX-LXXXV, 1986-1991, pp. 75-87.

²⁰ Gheorghe Popilian, Ștefan Chițu, *Tezaurul roman de monede imperiale descoperit la Caracal*, „Arhivele Olteniei”, serie nouă, 12, 1997, pp. 31-39.

²¹ Octavian Iliescu, *Tezaurul roman imperial de la Vârtopu (Dolj)*, „Oltenia”, 1, 1940, pp. 122-127; Gheorghe Popilian, *Câteva considerații cu privire la tezaurul de la Vârtop, jud. Dolj*, „Arhivele Olteniei”, serie nouă, 13, 1998, pp. 43-69.

²² Octavian Iliescu, *Tezaurul roman imperial de la Dobridor (Dolj)*, „Oltenia”, 1, 1940, pp. 141-144.

²³ Constantin Preda, *op. cit.* pp. 175-196.

²⁴ Gheorghe Popilian, Zaharia Gărau, *Notă asupra tezaurului de monede romane imperiale de la Pârșani, comuna Pielești, jud. Dolj*, „Contribuții istorice”, 1, Craiova, 1972, pp. 2-3.

²⁵ Bucur Mitera, *Tezaurul monetar de la Bălești, jud. Gorj, din vremea lui Gordian al III-lea*, Cercetări Numismatice, II, Buc. 1979, pp. 15-37.

²⁶ Emanuel Petac, *op. cit.* p.35.

²⁷ Gheorghe Popilian, Mișu Davidescu, *op. cit.*; Toma Rădulescu, Denissa-Liliana Guțică-Florescu, *op. cit.*

²⁸ Gheorghe Popilian, Emil Persu, *op. cit.*; Silviu I. Purece, *Tezaurele romane imperiale descoperite pe teritoriul județului Vâlcea*, Buridava, Studii și materiale, VII, Editura Offsetcolor, Râmnicu Vâlcea, 2009, pp. 64-65.

posibilele atacuri ale carpilor care în retragere au afectat și zona de sud a Daciei Malvensis, mai ales că toate se regăsesc foarte aproape de traseul unor drumuri romane care uneau principalele localități sau castrarele din zona Limesului Alutanus, cel mai probabil în cazul de față și care poate fi oarecum legat de tezaurul de la Sâmburești de pe valea Oltului.

Cercetările făcute de-a lungul timpului asupra unor loturi de monede din aceleași tezaure s-a constatat că în ansamblu cuprind principalele emisiuni ale depozitului monetar respectiv, desigur cu unele rezerve legate de începutul și sfârșitul acestora, care au fost uneori confirmate de alte loturi monetare mai consistente aparținând aceluiași tezaur²⁹. Explicația ar putea fi justificată de regula aproape generală în care monedele cele mai recente sunt în număr redus, așa cum este cazul celui de al treilea tezaur descoperit la Bârca – Dolj alcătuit din peste 2000 de monede cunoscute de noi și din care au fost semnalate alte trei loturi dar care nu cuprindeau antoninianul din timpul lui Filip Arabul – cea mai recentă monedă din tezaur³⁰.

I. TEZAURUL ROMAN IMPERIAL – CRAIOVA, METRO C A T A L O G Traianus

1.Denar.

Av. **IMP TRAIANO AVG GER DAC P M TR P** – legendă circulară. Bustul împăratului, drapat, laureat, spre dr.

Rv. **COS V P P SPQR OPTIMO PRINC.** Aequitas în picioare spre dr., ține în mâna dr. o balanță, iar în st. *cornucopiae*. C.p.e.

Ax 7, 2,95 g, diam. 17,65 x 18,92 mm; bine conservată.

R.I.C. 118, anii 103-111, variantă, argint.

Septimius Severus

2.Denar

Av. **SEVERVS – PIVS AVG.** Efigia împăratului în profil spre dr. C.p.e.

Rv. **P M TR P XI COS III P P** – legendă circulară. Fortuna șezând, spre st., ține în mâna dr. o ancoră, iar în cea st. *cornucopiae*. C.p.e.

Ax 12, 3,34 g, diam. 18,80 x 18,20 mm, bine conservată.

R.I.C. 189(b), an 203.

---

²⁹ Cele mai complete cercetări în privința împrăștiilor de monede de tezaure imperiale romane le-au făcut Bucur Mitrea: *Descoperirea monetară de la Oboroceni (r. Pașcani) și importanța sa istorică*, „Arheologia Moldovei”, 5, 1967, pp. 81-184 unde sunt prezentate 13 loturi din același tezaur; ulterior și alți numismați au tratat aceeași problemă – vezi Silviu Istrate Purece, *Tezaurul de la Stănești*, Muzeul județean Vâlcea, Editura economică, 2005, unde sunt prezentate trei loturi ale aceluiași tezaur.

³⁰ Toma Rădulescu, Corneliu Mărgărit Tătulea, *op. cit.*, pp. 72-104; Maria-Magdalena Duțescu, Ana-Maria Rădulescu, *Un nou lot monetar din al treilea tezaur de la Bârca, „Oltenia”*. Studii și comunicări. Istorie-arheologie, XIII, Craiova, 2001, pp. 90-03.

Septimius Severus; Iulia Domna

3. Denar

Av. **IVLIA – AVGVSTA**. Bust, drapat, spre dr.

Rv. **VESTAE-[SANCTAE]**. Vesta în picioare spre st., cu mâna dr. ridică patera, iar în cea st. ține un sceptru.

Ax 7, 2,75 g, diam. 15,25 x 16,85 mm, legenda rv. în afara flanului monedei și ștearsă.

R.I.C. 587, anii 196-211.

Macrinus; Diadumenianus (Caesar)

4. Denar

Av. **M OPEL AN DIADVMENIAN CAES**. Efigia lui Diadumenian, drapat, cuirasat, spre dr. C.p.e.

Rv. **PRINC – IVVENTVTIS**. Diadumenianus în picioare, din față, cu capul întors spre dr., ține un stindard cu vultur (*signum militum*) în mâna dr. și un sceptru în st., iar în spate la dr. două stindarde. C.p.e.

Ax 12, 2,96 g, diam 19,14 x 18,60 mm, bine conservată.

R.I.C. 102 b, anii 217-218.

Elagabalus

5. Denar

Av. **IMP ANTONINVS – PIVS AVG**. Bust împărat, cu barbă, laureat, cuirasat și cu corn. C.p.e.

Rv. **P M TR P IIII COS III P P**. Elagabalus în picioare, spre st., face jertfă asupra unui altar aprins, iar în mâna st. ține o ramură lauri. Deasupra mâinii dr. și altarului *. C.p. e.

Ax 7, 3,32 g, diam. 19,27 x 18,65 mm, bine conservată.

R.I.C. 46, an 221.

6. Denar (subaerat)

Av. **[IMP ANTO]NINVS – [PIVS AVG]**. Bust împărat, cu barbă, laureat, cuirasat și cu corn.

Rv. **P M TR P [IIII COS III P P]?** Elagabalus în picioare, spre st., face jertfă asupra unui altar aprins, iar în mâna st. ține o ramură lauri. Deasupra mâinii dr. și altarului *.

Ax 7, 2,27 g, diam. 17,90 x 16,85 mm, ștearsă în parte, iar în urma restaurării foița de argint înlăturată în parte.

R.I.C. 46?, an 221.

Maximinus Trax

7. Denar

Av. **IMP MAXIMINVS PIVS AVG**. Bust împărat spre dr., laureat, cuirasat. C.p.e.

Rv. **SALVS AVGVSTI**. Salus stând spre st. ține în mâna dr. o cunună, iar cu st. se sprijină de scaun. C.p.e.

Ax. 12, 2,14 g, diam. 18,69 x 20,13 mm, bine conservată.

R.I.C. 14, martie 235 – ianuarie 236.

8. Denar

Av. **IMP MAXIMINVS PIVS AVG.** Bust împărat spre dr., laureat, cuirasat. C.p.e.
Rv. **VIC –TO– RI –A AVG.** Victoria în mers spre dr. ține în mâna dr. o cunună lauri, iar în st. o ramură de palmier. C.p.e.
Ax. 7, 3,38 g, diam. 19,90 x 20,73 mm, bine conservată.
R.I.C. 16, martie 235 – ianuarie 236.

Gordianus III

9. Denar

Av. **IMP GORDIANVS FIVS FEL AVG.** Bust, împărat spre dr, drapat, laureat, cuirasat. C.p.e.
Rv. **AETER – N– ITATI AVG.** Sol în picioare din față, cu capul întors spre st., ține în mâna dr. în sus, iar cu cea st. ridică un glob. C.p.e.
Ax. 12, 3,13 g, diam. 19,58 x 19,10 mm, bine conservată.
R.I.C. 111, anii 241-243.

10. Antoninian

Av. **IMP GORDIANVS FIVS FEL AVG.** Bust, împărat spre dr, drapat, radiat, cuirasat. C.p.e.
Rv. **AETER – NITATI AVG.** Sol în picioare din față, cu capul întors spre st., ține în mâna dr. în sus, iar cu cea st. ridică un glob. C.p.e.
Ax. 7, 4,50 g, diam. 21,38 x 23,27 mm, bine conservată.
R.I.C. 83, anii 241-243.

II. Al doilea lot de monede romane imperiale pe care le prezentăm acum sunt câteva descoperiri întâmplătoare de pe raza județului Dolj aflate în colecțiile Muzeului Olteniei sau prezentate nouă spre determinare de diverse persoane care ne-au pus la dispoziție și împrejurările prin care aceștia le aveau în posesie. La aceasta putem adăuga editarea colecției de monede imperiale de argint care au aparținut Fundației „Alexandru și Aristia Aman” (azi Biblioteca județeană Dolj) și care în cea mai mare parte provin de pe raza județului Dolj³¹. Demersul nostru este menit să dea o imagine cât mai apropiată de adevărul istoric într-o zonă care a fost sub stăpânire romană directă în cadrul provinciei Dacia. Pentru județul Dolj au mai fost semnalate descoperiri de monede romane imperiale la Afumați (bronz Gordian III Viminacium)³², Amărăștii de Sus (denar Otho în punctul „Săpunari”)³³, Băilești (bronzuri Traianus, Hadrianus și Antoninus Pius), Bechet (denar Elagabalus), Braniște, com. Daneți (denari Antoninus Pius și Marcus Aurelius, Elagabalus și Gordianus III)³⁴, Carpen,

³¹ Toma Rădulescu, *Colecția Alexandru și Aristia Aman. Catalog numismatic. I. Monede antice de aur și argint*, Editura „Sim Art”, Craiova, 2008, pp. 33-35 și 139-180 unde sunt prezentate 274 monede romane imperiale de aur și argint.

³² Constantin Preda, *Câteva monede antice descoperite în Oltenia*, „Oltenia”. Studii. Documente. Culegeri, seria a III-a, III, 1999, nr. 1, p. 18.

³³ Octavian Toropu, Onoriu Stoica, *Comunicări*. seria numismatică, IV, Craiova, 1969, p. 4.

³⁴ Onoriu Stoica, *op. cit.*, p. 18, nr. I și II, p. 19, nr. IV.

punctul Troian (denar Domitianus)³⁵, Cerăț (denari Vespasianus (2), Titus, Marcus Aurelius, Septimius Severus, Severus Alexander și familia (3) găsiți la vest de sat)³⁶, Cetate (bronzuri Hadrianus, Antoninus Pius, Faustina I, Marcus Aurelius, Traianus Decius)³⁷, Comani, azi Basarabi (monede Vespasian),³⁸ Dioști (monede romane în punctul „Dealul Nucilor”)³⁹, Filiași (denari Vespasianus, Domitianus și Severus Alexander)⁴⁰, Giubega (denari Traianus, Caracalla și Severus Alexander)⁴¹, Lipov (bronzuri Antoninus Pius și o monedă colonială)⁴² Maglavit (monede romane)⁴³, Măceșu de Jos (bronzuri – una Septimius Severus și alta colonială)⁴⁴, Ostroveni (denari Domitianus, Faustina II și Crispina la punctul „Capul Viilor” și mai multe monede romane din bronz)⁴⁵, Perișor (bronz Traianus și antoninian Elagabalus)⁴⁶, Pielești (denari Commodus, Septimius Severus și Severus Alexander)⁴⁷, Piscul de Câmp (denar subaerat Septimius Severus)⁴⁸, Piscu Sadovei, comuna Sadova (sestert și dupondius Traianus)⁴⁹, Sadova (7 denari romani imperiali din secolele II-III, cele mai recente din timpul domniei lui Severus Alexander și denar Elagabalus și antoninian Gordianus III)⁵⁰, Terpezița – Dolj, punctul Genune (denar Elagabalus pentru Iulia Maesa)⁵¹, Valea Stanciului (bronzuri Hadrianus, Faustina I, Filipus Arabs și una colonială)⁵² și Vârtop (bronz Vespasianus)⁵³. Nu am introdus în enumerarea noastră descoperirile de pe raza castrului de la Răcari și ale așezării romane de la Cioroiul Nou, care prin numărul și diversitatea emisiunilor și emitenților se încadrează în alt sistem, dar nici fragmentele de tezaure romane de la Dioști sau Cetate.⁵⁴ Urmează ca într-un viitor studiu să ne aplecăm și asupra descoperirilor

---

³⁵ Toma Rădulescu, Denissa-Liliana Guțică-Florescu, *op. cit.* p. 114.

³⁶ Constantin Voicu, *Catalogul descoperirilor monetaare din Oltenia. Monede străine (sec. IV î.e.n – anul 102 e.n)*, Buletin informativ, Societatea Numismatică Română, secțiunea Craiova, 2, Craiova, 1976, p. 27, nr.13; O. Stoica, *op. cit.*, p. 19, nr.VI.

³⁷ O. Stoica, *op. cit.*, p. 20, nr.VII.

³⁸ Constantin Voicu, *op. cit.* p. 27, nr. 16.

³⁹ Ibidem, p. 27, nr. 18.

⁴⁰ Ibidem, nr. 22; O. Stoica, *op. cit.*, p.20, nr. X.

⁴¹ O. Stoica, *op. cit.*, p. 20-21, nr. XI.

⁴² Ibidem, p. 21, nr. XIII.

⁴³ Constantin Voicu, *op. cit.* p. 28, nr. 28.

⁴⁴ O. Stoica, *op. cit.*, p. 21, nr. XIV.

⁴⁵ Ibidem, nr. XVI; Constantin Voicu, p. 28, nr. 32.

⁴⁶ O. Stoica, *op. cit.*, p. 21-22, nr. XVII.

⁴⁷ Ibidem, p. 22, nr. XIX.

⁴⁸ Toma Rădulescu, *Monede...*, p. 118.

⁴⁹ Adrian Popescu, Aurică Smaranda, Aurel Diaconu, *Monede romane republicane și imperiale descoperite la Piscu Sadovei, comuna Sadova jud. Dolj*, SCN, X, 1993, Editura Academiei Române, Buc., 1996, pp. 159-160, nr. 6-7.

⁵⁰ Constantin Preda, *op. cit.*, pp. 17-18; O. Stoica, *op. cit.*, p. 22, nr. XXII.

⁵¹ Toma Rădulescu, Denissa-Liliana Guțică-Florescu, *op. cit.* p. 120.

⁵² O. Stoica, *op. cit.*, p. 22, nr. XXIII.

⁵³ Ibidem, p. 23, nr. XXIV.

⁵⁴ Ibidem, pp.114-115.

monetare după retragerea administrației și armatei romane în timpul domniei împăratului Aurelianus.⁵⁵

Prima monedă este un denar emis de Marcus Aurelius descoperită într-o zonă care până în pragurile epocii moderne se afla la marginea orașului Craiova. Acest denar nu este unicat, căci au mai fost semnalate monede emise de împărații Traianus, Antoninus Pius, Marcus Aurelius (descoperită pe locul fostului Teatru Național, azi blocul „Lumea Copiilor”), Gordianus III și Aurelianus⁵⁶.

Următoarele șase monede romane sunt denari imperiali, emisiuni dintre anii 152-153 și 233-235, dintre care un exemplar este subaerat (nr. 3 Septimius Severus pentru Caracalla din anul 209). Prezența unor astfel de emisiuni subaerate este întâlnită frecvent în majoritatea așezărilor importante din epoca stăpânirii romane în Dacia și avem nenumărate exemple în cuprinsul sau împrejurimile Sucidavei, Romulei-Reșca, Slăvenilor, Hinovei, Cioroiului Nou, Drobetei sau Bumbeștilor în Gorj. De asemenea denarii sau antoninienii subaerați se întâlnesc în tezaure monetare contemporane (Bârca, Tunarii Vechi, Galicea Mare etc), dar și în mediul rural în așezări daco-romane.

Toți cei șase denari fac parte din colecția numismatică a preotului și profesorului de religie și istorie dr. Ion Popescu Cilieni (1906-1956), din Craiova⁵⁷. Născut în casa cantorului bisericesc Marin Popescu din Cilieni – Romanăți, azi

---

⁵⁵ Bucur Mitrea, *Descoperirile monetare în România (1974-1976) (XVIII-XX)*, „Buletinul Societății Numismatice Bomâne”, LXX-LXXIV (1976-1980), Buc., 1981, p. 579, nr. 126, Almăj (bronz Constantius Clorus); p. 581, nr. 137, Bistreț (tezaur 22 monede roane de bronz din secolul IV), p. 583, nr. 155, Cetate (bronz Galerius), nr. 161 Cârcea (bronzuri romane sec. IV – Aurelianus Probus, Valentinian I, Valens I ect.), nr. 162, Crețești, com. Breasta (bronz Constantius II), p. 584, nr. 170, Dăbuleni (bronz Constantin Cel Mare), p. 585, nr. 178, Drănic (tezaur de siliquae emisiuni Constantius II, Gratianus, Valens), p. 586, nr. 184, Gângiova (bronz Constantius II), p. 587, nr. 197, Maglavit (bronzuri Carinus, Maximianus Hercules, Constantin cel Mare, Constantius II și o siliqua Malentinianus I), nr. 187, Măceșu de Jos (bronzuri Constantin cel Mare, Theodosius I, Arcadius), p. 581, nr. 205, Mofleni-Craiova (bronzuri Aurelianus, Diocletianus, Constantin cel Mare, Constantius II, epoca constantiniană), p. 589, nr. 215, Ostroveni (bronz Constant), p. 593, nr. 250, Știubei, com. Vela (bronz Maximianus Hercules), nr. 256, Valea Stanciului (bronz Constantin cel Mare, Constantius II) și nu în ultimul rând Craiova unde în anul 1891 s-ar fi descoperit circa 5000 monede argint dintre care cele mai vechi erau emise de Constantin cel Mare, iar cele mai recente de Gratianus (367-383) – vezi Constantin Moisil, *Din numismatica Olteniei*, „Buletinul Societății Numismatice Bomâne”, X, 1913, p. 21; Petre Gherghe, Lucian Amon, *Istoria Craiovei. Mărturii arheologice și numismatice (mileniul VII a. Chr.-secolul XV p. Chr.)*, Editura Universitaria, Craiova, 2010, pp. 83-84.

⁵⁶ Octavian Toropu, *Așezări antice la Mofleni – Bucovăț și în împrejurimi*, „Mitropolia Olteniei”, XXIV, 1972, nr. 9-19, p. 706; pentru partea de arheologie vezi și Cezar Gabriel Avram (coordonator), Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Vladimir Osiaș, *Dicționarul istoric al localităților din județul Dolj Craiova*, Academia Română, Editura „Alma”, Craiova, 2005, pp. 22-26; Petre Gherghe, Lucian Amon, *op. cit.*, p. 71.

⁵⁷ Despre acesta vezi Toma Rădulescu, *Preot profesor doctor Ion Popescu Cilieni (1906-1956) – o viață închinată Bisericii și poporului român*, „Analele Universității Craiova”, seria Teologie, I, nr. 1, 1996, Editura Universitaria, Craiova, 1996, pp. 127-140.

județul Olt, după absolvirea seminarului și facultății de teologie în anul 1945 obține titlul de doctor cu lucrarea „Învelișurile vechilor noastre biserici”, sub conducerea academicienilor Theodor M. Popescu și Nicolae M. Popescu. Pr. Ion Popescu Cilieni a fost una din cele mai ilustre figuri ale teologiei și istoriei românești, remarcându-se prin lucrările și manualele de teologie, dar mai ales prin editări de documente și sinteze privitoare la istoria Bisericii oltene, dar și a Craiovei în pragul vremurilor moderne (vezi în acest sens culegerea de documente editată în 1957 și intitulată *Meșteșugari și neguțători din trecutul Craiovei. Documente 1866-1865*, cu o prefață de excepție valabilă și în prezent). În calitate de profesor de istorie la Colegiile Naționale „Carol I”, „Frații Buzești” sau „Gheorghe Chițu”, pr. Ion Popescu Cilieni a adunat de la elevi monede din toate timpurile pe care le-a determinat și a notat numele celor care i le prezentaseră, precum și locul descoperirii acestora. Majoritatea monedelor colecției (monede antice de argint și bronz grecești sau romane, monede medievale și moderne-peste 300 de piese), după decesul acestuia (4 noiembrie 1956) în anul 1962 au fost donate Muzeului Olteniei. Din aceste până în prezent am identificat pe baza notărilor personale ale lui Ion Popescu Cilieni șase denari imperiali romani care au fost descoperiți în orașul Craiova.

A opta piesă este tot un denar emis de Antoninus Pius pentru soția sa Faustina I după decesul acesteia, adică post 141 d. Chr. descoperit în nordul județului Dolj pe raza localității Bulzești. Comuna Bulzești este situată în nordul județului Dolj în zona Dealurilor Amaradiei, pe râul Frățila, cu văi adânci și culmi deluroase înguste⁵⁸, la circa 35 km de Craiova pe linia Craiova – Murgăș – Bălcești, Vâlcea⁵⁹.

Următoarele două piese sunt bronzuri mijlocii (dupondius) descoperite la Drânic, comună situată la 40 km sud de Craiova pe linia Craiova – Segarcea – Drânic – Gighera.⁶⁰ Pe raza comunei Drânic au fost identificate urme încă din neolitic, o necropolă geto-dacică din secolele II-I î.Chr., morminte geto-dacice și o așezare romană din secolul IV p. Chr.⁶¹. Localitatea este cunoscută în țară și peste hotare și printr-un tezaur de siliquae din secolul al IV-lea⁶². Faptul că cele două monede de bronz sunt în bună parte șterse este un argument al intensității circulației în mediul rural al unor monede cu valoare mică și utilizate curent de către daco-romani.

A zecea piesă este un sestert din anii 155-156 emis de Antoninus Pius, care s-a păstrat în foarte bună stare de conservare. Comuna Ostroveni, pe raza căreia s-a

---

⁵⁸ Cezar Gabriel Avram (coord.), Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Vladimir Osiaș, *Dicționarul istoric al localităților din județul Dolj A-C*, Academia Română, Editura „Alma”, Craiova, 2004, p. 178.

⁵⁹ *Anuarul Mitropoliei Olteniei, Râmnicului și Severinului pe anul 1940*, Craiova, 1941, p. 194.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 221.

⁶¹ Cezar Gabriel Avram (coordonator), Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Vladimir Osiaș, *Dicționarul istoric al localităților din județul Dolj D-M*, Academia Română, Editura „Alma”, Craiova, 2004, p. 80.

⁶² Gheorghe Popilian, *Un tezaur roman din secolul al IV-lea descoperit în Oltenia*, SCN, 6, 1975, pp. 229-231, tezaur care se conservă în colecțiile Muzeului Olteniei.

descoperit sestertul roman, este amplasată la 65 km sud de Craiova, nu departe de Dunăre⁶³. Tot aici a mai fost semnalată o monedă din timpul lui Domitianus, descoperită la punctul „Capul Viilor” și care a făcut parte din colecția prof. de istorie Alexandru Dinu din Craiova⁶⁴.

Un denar emis de Commodus în prima parte a domniei pentru soția sa Crispina a fost recuperat de prof. de matematică Aurel Cismaru de la un elev de al său și se păstrează în colecția familiei. Comuna Risipiți (Unirea) este situată la 60 km sud-vest de Craiova pe linia Craiova–Cetate⁶⁵, într-o zonă de câmpie întreruptă de numeroase văi⁶⁶.

Ultima monedă este un denar emis de Antoninus Pius în anii 157-158 descoperit pe raza comunei doljene Sălcuța, cunoscută în literatura de specialitate prin cultura neolitică care-i poartă numele și care figurează și la Muzeul de etnografie a popoarelor din Berlin prin idolii, adevărate opere de artă. Localitatea este situată la 38 km sud-vest de Craiova pe șoseaua Craiova – Cetate, pe cursul mijlociu al râului Desnățui unde s-a descoperit și denarul roman⁶⁷.

Prezentarea unui fragment de tezaur și a unor monede descoperite la Craiova, la care asociem alte câteva localități doljene, aduce noi contribuții la o mai corectă cunoaștere a vieții economice și circulației monetare din epoca stăpânirii romane în zona Doljului actual și se înscrie în efortul general de editare a tuturor izvoarelor numismatice aflate în colecții publice sau private.

II. MONEDE IZOLATE CATALOG CRAIOVA Marcus Aurelius

1. Denar

Av. **M. ANTONINVS AVG. IMP. II.** Efigia împăratului spre dr. cu capul descoperit.

Rv. **TR. P. XVIII. COS. III.** Felicitas stând spre dr. ține *caduceus* în mâna dr., iar în st. cornucopiae.

R.I.C. 110, Roma, decembrie 163– decembrie 164.

Ax. 7, 3,75 g, diam. 18 x17,4 mm

Valentin Tănăsuică – găsită în anii 1993-1994 pe str. V.Alecsandri din Craiova, în spate.

---

⁶³ *Anuarul Mitropoliei Olteniei*.....p.266; detalii vezi Cezar Gabriel Avram (coordonator), Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Vladimir Osiac, *Dicționarul istoric al localităților din județul Dolj N-V*, Academia Română, Editura „Alma”, Craiova, 2004, pp.28-34.

⁶⁴ Constantin Voicu, *op. cit.*, 1976, p. 28, nr.32.

⁶⁵ *Anuarul Mitropoliei Olteniei*..., p. 287.

⁶⁶ Cezar Gabriel Avram (coordonator), Paul-Emanoil Barbu, Dinică Ciobotea, Vladimir Osiac, *op. cit.* pp. 294-298.

⁶⁷ *Ibidem*, pp. 157-167; *Anuarul Mitropoliei Olteniei*....., p. 291.

**CRAIOVA – Ion Popescu Cilieni
Antoninus Pius**

2. Denar

Av. **ANTONINVS AVG.-PIVS. PP. TR. P. XVI.** Efigia împăratului, laureat, spre dr. C.p.e.

Rv. **C-O-S-III.** Annona în picioare din față, spre st. ține în mâna dr. spice de grâu, iar cu st. se prrijină de *modius*, așezat pe o navă din care este redată pe jumătate. C.p.e.

R.I.C. 221, Roma, anii 152-153.

Ax 7, 3,29 g, diam. 18,2 x 17,3 mm, M.O., inv. 3868, nr. vechi 16.275/15, bine conservată. Colecția pr. prof. dr. Ion Popescu Cilieni, adusă de un elev de la Liceul comercial „Gheorghe Chițu” ca descoperită în Craiova.

Septimius Severus; Caracalla

3. Denar subaerat

Av. **[A]NTONINVS-PIVS AVG.** Efigia împăratului, laureat, cu barbă, spre dr.

Rv. **PONTIF. TR. P. XII, COS III.** Concordia stând, spre st. ridică *patra* cu mâna dr., iar în cea st. dublu *cornucopiae*.

R.I.C. 111, Roma, an 209.

Ax 7, diam. 17,8 x 18 mm, M.O., inv. 3865, nr. vechi 16.275/12, în bună parte în urma restaurării stratul de argint a fost înlăturat, iar legenda parțial lizibilă. Colecția pr. prof. dr. Ion Popescu Cilieni, adusă de un elev de la Liceul comercial „Gheorghe Chițu” ca descoperită în Craiova.

Septimius Severus

4. Denar

Av. **SEVERVS-PIVS AVG.** Efigia împăratului, laureat, spre dr. C.p.e.

Rv. **P.M.TR.P.XVIII-COS.III.P.P.** Salus șezând, spre st. hrănește un șarpe încolăcit. C.p.e. î

R.I.C. 236, Roma, an 210.

Ax 7, 2,55 g, diam. 17,9 x 18,9 mm, M.O., inv. 3869, nr. vechi 16.275/16, bine conservată. Colecția pr. prof. dr. Ion Popescu Cilieni, adusă de un elev de la Liceul comercial „Gheorghe Chițu” ca descoperită în Craiova.

Septimius Severus; Iulia Domna

5. Denar

Av. **IVLIA-AVGVSTA.** Bust împărăteasă Iulia Domna, drapat, spre dr. C.p.e.

Rv. **FORTV-N-AE FELICI.** Fortuna stând, spre st., ține *cornucopiae* în mâna dr., iar cu st. se sprijină pe o cârmă așezată pe un glob. C.p.e.

R.I.C. 553, Roma, anii 196-211.

Ax 7, 3,00 g, diam 18 x 18,3 mm, M.O., inv. 3867, nr. vechi 16.275/14, bine conservată. Colecția pr. prof. dr. Ion Popescu Cilieni, adusă de un elev de la Liceul comercial „Gheorghe Chițu” ca descoperită în Craiova.

6. Denar

Av. **IVLIA-AVGVSTA**. Bust împărăteasă Iulia Domna, drapat, spre dr. C.p.e.
Rv. **HIL-A-R-ITAS**. Hilaritas în picioare spre st., ține în mâna dr. o frunză lungă de palmier, iar în spatele și fața Hilaritas se află câte un copil, probabil Caracalla și Geta. C.p.e.

R.I.C. 557, Roma, anii 196-211.

Ax 7, 2,70 g, diam. 17,9 x 18,5 mm, M.O., inv. 3866, nr. vechi 16.275/13, bine conservată. Colecția pr. prof. dr. Ion Popescu Cilieni, adusă de un elev de la Liceul comercial „Gheorghe Chițu” ca descoperită în Craiova.

Severus Alexander

7. Denar

Av. **IMP.C.M.AVR.SEV.-ALEXAND.AVG**. Efigia împăratului, spre dr., laureat cu mantie pe umărul st. C.p.e.

Rv. **FIDES-M-I-LITVM**. Fides în picioare din față cu privirea spre st., ține în fiecare mână câte un stindard (*signum militum*). C.p.e.

R.I.C. 139, Roma, anii 233-235.

Ax 12, 2,78 g, diam. 19,2 x 19 mm, M.O., inv. 3872, nr. vechi 16.275/20, bine conservată. Colecția pr. prof. dr. Ion Popescu Cilieni, adusă de un elev de la Liceul comercial „Gheorghe Chițu” ca descoperită în Craiova.

BULZEȘTI

Antoninus Pius; Faustina I

8. Denar

Av. **DIVA – FAVSTINA**. Bust Faustina I, drapat, părul strâns în coc, spre dr. C.p.

Rv. **C-E-RES**. Ceres cu voal, șezând din profil spre st., ține în mâna dr. cornul abundenței, iar în cea st. o torță.

R.I.C. 379, Roma, post 141.

Ax 12, 2,66 g, diam. 17,20 x 17,05 mm.

Proveniență. Banța Dumitru – Bulzești, Dolj, pădure circa 700 m nord de primărie.

DRĂNIC – DOLJ
Hadrianus

9. Dupondius

Av. Efigia împăratului Hadrianus spre dr. Legenda ștearsă.

Rv. Imaginea și legenda șterse total.

Ax ?, diam. 25,6 x 27,3 mm, M.O., nr. inv. 2912, nr. vechi 4.794.

Antoninus Pius; Faustina I

10. Dupondius

Av. **DIVA FAVSTINA**. Bust spre dr., drapat, perlat, părul strâns în coc.

Rv. **AET-ER-NITAS S-C**. Pietas spre st. în fața altarului cu mâna dr. ridicată jertfește.

R.I.C. 1161, Roma, post 141.

Ax 12, diam. 24 x 25 mm, M.O., nr. inv. 2911, nr. vechi 4773.

OSTROVENI – DOLJ

Antoninus Pius

11. Sestert

Av. **ANTONINVS. AVG. PIVS. P. P. IMP II**. Efigia împăratului, laureat, spre dr.

Rv. **TR. POT. XIX COS. IIII S.C.** Vesta stând spre st., ține *palladium* în mâna dr. și sceptru în st.

R.I.C. 941, Roma, anii 155-156.

Ax 8, 24,80 g, diam. 30 mm

Ghiță Ion din Ostroveni a găsit-o în curtea casei bunicii în aprilie 2004.

RISIPIȚI – DOLJ

Commodus; Crispina

12. Denar

Av. **CRISPINA AVGVSTA**. Bust drapat spre dr. cu părul strâns într-un coc rotund la spate. C.p.

Rv. **HIL-A-RITAS**. Hilaritas în picioare spre st. ține în mâna dr. o ramură lungă de palmier, iar în cea st. *cornucopiae*.

R.I.C. 282, Roma.

Ax 7, 2,83 g, diam 17,02 x 16,36 mm.

Proveniență: col. prof. matematică Aurel Cismaru, pe raza comunei doljene Risipiți.

SĂLCUȚA – DOLJ
Antoninus Pius

13. Denar

Av. **ANTONINVS AVG P[IVS] PP IMP[III]**. Efigia împăratului Antoninus Pius, cu cunună lauri, spre dr. C.p.

Rv. **TR. POT X – XI – C – O – S – IIII**, circular. În câmp **LIB – VIII**. Liberalitas din față cu privirea spre st., ține în mâna dr. abacus, iar în cea st. *cornucopiae*.

R.I.C. 282, Roma, anii 157-158

Ax 7, 3,11 g, diam. 16,5 x 16,5 mm, nr. inv. 2345, nr. vechi 11.352.

Proveniență: Sălcuța – Valea Desnățuiului, punctul „Via lui Călin”, găsită de locuitorul Savu Ion la 16. IX. 1958